

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906. Första Kammaren. N:o 18.

Onsdagen den 28 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 21 nästlidne januari.

Upplästes ett inlämnadt läkareintyg af följande lydelse:

»Ått ledamoten af Riksdagens Första Kammare generaldirektör *Arvid Lindman* på grund af sjukdom (angina tonsillaris) är förhindrad att tills vidare bevista Riksdagens sammanträden, intygas.

Stockholm den 27 februari 1906.

Carl Victor Lundström,
Legit. läkare.»

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial:

n:o 30, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel; och n:o 31, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens sjätte hufvudtitel; äfvensom

bevillningsutskottets betänkande n:o 3, i anledning af väckt motion om upphäfvande af tullen å superfosfat.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 2 äfvensom bankoutskottets samma dag bordlagda memorial n:o 3.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 24 och 27 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Punkterna 1—10.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 11.

*Höjning af
förslagsansla-
get till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ningar.*

Med anledning af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att Riksdagen måtte höja det å nionde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rese- och traktamentsersättningar med 38,361 kronor, eller från 31,639 kronor till 70,000 kronor.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Jag ber om tillstånd att få dröja en stund vid denna punkt — det går ju ändå ganska raskt med hufvudtiteln. Anledningen till, att jag vågat påkalla herrarnes uppmärksamhet, är icke själfva klämman, utan den erinran, som utskottet trott sig kunna komma med i motiveringen, däri utskottet nämligen påminner om, att Riksdagen redan år 1895 aflät en skrifvelse till Kungl. Maj:t i afsikt att få en omarbetning af vissa föråldrade bestämmelser i resereglementet. Man skulle nästan kunna tro, att det här anförda årtalet är tryckfel, men det är verkligen 11 år sedan Riksdagen aflät sin skrifvelse i ämnet. och på denna har Kungl. Maj:t ännu ej svarat Riksdagen. Jag har nu gjort denna erinran icke endast för att visa, huru långsam postgången är mellan myndigheterna i Sverige — och särskildt är vägen ofta lång från Kungl. Maj:t till Riksdagen, när det gäller saker, som anses af en eller annan anledning kunna undanskjutas — utan emedan det här gäller ett viktigt intresse för många statens tjänare, som äro beroende af och ofta blifva lidande på de föråldrade bestämmelserna i resereglementet. Det nu gällande resereglementet är af år 1881, men uppslaget därtill gafs redan i slutet af 1870-talet samt är ingalunda afpassadt efter de för närvarande rådande kommunikationsförhållandena.

När Riksdagen år 1895 hade skrifvit till Kungl. Maj:t om vidtagande af vissa förändringar i detta resereglemente, så hörde Kungl. Maj:t landshöfdingarne samt armé- och marinförvaltningarna, och på hösten 1896 — den 20 oktober — öfverlämnades Riksdagens skrifvelse jämte ämbetsmyndigheternas utlåtanden till gemensamt yttrande af kammarrätten och statskontoret. Detta yttrande inkom till Kungl. Maj:t i början af 1898, och däri hemställde ämbetsverken om ett fullständigt omarbetande af resereglementet. Detta var frågans första skede. Från denna tid, d. v. s. början af 1898 till 1901, finnes mig veterligen ingenting antecknadt om åtgöranden hos Kungl. Maj:t i detta ärende. Men

i början af april månad 1901 beslöt Kungl. Maj:t att uppdraga utarbetandet af förslag till nytt resereglemente åt dåvarande sekreteraren i statskontoret. Han var färdig med sitt utlåtande på hösten samma år. Och så började utlåtandet igen cirkulera till myndigheterna, och det gemensamma utlåtande, som då efteråt afgafs af kammarrätten och statskontoret, afläts till Kungl. Maj:t den 22 november 1902.

På sådant sätt gick ärendet fram och tillbaka mellan myndigheterna, och det gamla resereglementet blef som en skinnpåls blött och stött till alla delar samt har sedan kommit att hvila på Kungl. Maj:ts hylla bland oexpedierade handlingar. Regeringar hafva växlat, departementschefer hafva kommit och gått, men resereglementet har legat kvar. I justitieombudsmannens årliga berättelser säges endast, att ärendet fortfarande är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning. Det enda, Riksdagen under tiden fått höra, var, då Kungl. Maj:t år 1905 begärde en förbättring i reseersättningen åt yrkesinspektörerna. Kungl. Maj:t talade då med några få ord om Riksdagens önskningsmål och Riksdagens skrifvelse i afseende å resereglementet, men sade tillika, att ovisst är, huruvida det hos Kungl. Maj:t liggande förslaget kan utgöra grund till ett nytt resereglemente. Där ställes alltså i utsikt, att samma kretsgång skall börja igen.

Det må nu ej förtyckas mig, om jag, då den allmänna preskriptionstiden här i Sverige är 10 år, nu sedan 11 år förflutit sedan beslutets fattande vågar ånyo taga upp denna sak — ty, som sagdt, det gäller mångas ekonomiska både fördelar och olägenheter. Jag erkänner villigt, att ett resereglemente bör vara så affattadt, att icke någon oskäligen vinst däraf kan dragas, det bör icke innebära någon sorts löneförbättring, men det skall garantera en ersättning för de kostnader, en tjänsteman vid resor har att vidkännas, och dessa fordringar uppfyller icke det nuvarande resereglementet. Dess ursprungliga bestämmelser äro redan i och för sig opraktiska, och de hafva dessutom genom anmärkningar från kammarrättens revisionsafdelning, genom Kungl. Maj:ts förtydliganden, genom prejudikat och precedensfall blifvit sådana, att de nu nästan äro en enda röra. Det kan nästan fällas samma omdöme om dem som om bestämmelserna i det äldsta resereglementet af år 1827. Däri var rangskillnaden så stor, att det räknade icke mindre än 12 olika klasser, och när den lägsta klassen hade ett dagtraktamente af 24 skillingar banko samt skjutsersättning efter 1 häst, så hade den öfversta klassen 10 riksdaler banko om dagen samt skjutsersättning efter 7 hästar — man sparade icke på kamparna på den tiden!

På likartadt sätt äro nu bestämmelserna i gällande resereglemente omoderna, och det är därför jag vågat fästa uppmärksamheten på nödvändigheten af en snar förändring i detta afseende.

På samma gång vill jag säga, att hvad jag nu sagt naturligtvis icke är riktadt emot Kungl. Maj:ts nuvarande rådgifvare, utan det är ett gammalt dröjsmål, som här kommer tillbaka.

*Höjning af
förslagsansla-
get till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ningar.*
(Forts.)

Höjning af
förslagsansla-
get till rese-
och trakta-
mentsersätt-
ningar.
(Forts.)

Min anmärkning riktar sig närmast emot den civilminister, som, sedan han fått mottaga ämbetsverkens utlåtande i början af år 1903 — det utlåtande, som, enligt hvad jag nämnde, var affattadt den 22 november 1902 — alltjämt lät saken hvilat.

Jag har intet yrkande.

Herr statsrådet Schotte: I anledning af den siste talarens förfrågan rörande anledningen till, att något nytt resereglemente ej ännu kunnat komma till stånd, ber jag att få nämna, att detta ärende, som är synnerligen vidlyftigt, sedan i början af år 1903 legat färdigt för Kungl. Maj:ts afgörande, ehuru det förmodligen till följd af andra trängande ärenden och departementets synnerligen stora arbetsbörda i öfrigt blifvit undanskjutet. Jag hade verkligen i vintras trott, att det skulle blifva departementet möjligt att redan i början af detta år framlägga förslag till ett nytt resereglemente, men andra brådskande ärenden hafva gjort detta omöjligt. Men då det med hvar dag visar sig, att de gamla bestämmelserna äro allt olämpligare, och detta icke minst efter tillkomsten af zontariffsystemet, skall jag söka så mycket som möjligt påskynda ärendet, så att Kungl. Maj:t åtminstone inom detta års utgång och kanske redan i sommar kan blifva i tillfälle att meddela förändrade bestämmelser med afseende å rese- och trakamentsersättningar för statens tjänstemän. Jag har endast velat meddela denna upplysning.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkterna 12 och 13.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 14.

Ifrågasatt
arfvode åt
särskildt för-
ordnad före-
dragande inom
jordbruks-
departementet.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till arfvode åt en tjänsteman inom jordbruksdepartementet, som förordnades att bereda vissa ärenden, på extra stat för år 1907 anvisa ett anslag af 1,000 kronor.

Utskottet hade af anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr statsrådet Tamm: Jag har naturligtvis icke någon förhoppning om att här kunna få till stånd något annat beslut än det, som innefattas i utskottets hemställan. Jag önskar endast för kammaren meddela de motiv, som föranledt mig att ifrågasätta detta, enligt utskottets åsikt, icke lämpliga sätt att betala ett större arbete inom jordbruksdepartementet. På detta departement hvilat, som herrarne veta, äfven fattigvårdsärendena, och

uppgå dessa till icke mindre än 136 i medeltal om året. Dessa ärenden hafva icke lämpligen kunnat fördelas på någon af de båda byråer, som arbeta inom departementet, utan hafva måst handläggas direkt af expeditionschefen. Dessutom äro ärendena så fördelade, att en af de båda byråerna behandlar samtliga ärenden, som ingå från domänstyrelsen, och där förekomma äfven en sorts mål, som, enligt hvad de flesta nog medgifva, äro synnerligen besvärliga och omfattande, nämligen besvärsmål rörande väg- och flottningsföretag. Dessa mål hafva, sedan departementet bildades, uppgått till icke mindre än 439, och vid årsskiftet funnos 53 stycken sådana, hvilka, jag upprepar det, naturligtvis kräfva ett synnerligen drygt arbete.

*Ifrågasatt
arfvode åt
särskildt för-
ordnad före-
dragande inom
jordbruks-
departementet.
(Forts.)*

Det hade således varit min förhoppning, att innehafvaren af den nyinrättade kanslisekreterarebefattningen, som kammaren nyss beviljat anslag till, skulle kunnat erhålla i uppdrag att handlägga dessa synnerligen dryga och för byråarbetet mycket betungande besvärsmål. Då emellertid statsutskottet enhälligt ansett, att detta icke nu borde ske, och dessutom påvisat, att arbetsbördan inom departementet genom den nya kanslisekreterarebefattningen blir väsentligt lättad, har jag endast önskat att inför kam-maren meddela de skäl, som föranledt mig att begära det nu ifrågavarande anslaget.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kam-maren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 15—30.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 31.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, till understöd-jande af P. Jönson-Rösiös undervisningsverksamhet i jordbruk och landtmannanärningar, att af Kungl. Maj:t i mån af behof för ändamålet användas, på extra stat för år 1907 anvisa ett belopp af 5,000 kronor.

*Om särskildt
anslag till
spridande af
kunskap i
jordbruk och
landtmanna-
närningar.*

Utskottets yttrande härom hade följande lydelse:

»Då utskottet finner det icke vara tillrådligt, att med stats-medel understödja en verksamhet af så enskild natur som den af Jönson-Rösiö bedrifna, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till hvad Kungl. Maj:t i omförmälda afseende föreslagit, utan hemställer, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.»

Herr statsrådet Tamm: Departementschefen har allt skäl att vara ytterst tacksam emot statsutskottet för den välvilliga be-

*Om särskildt
anslag till
spridande af
kunskap i
jordbruk och
landtmanna-
näringar.*

(Forts.)

handling, som utskottet ägnat denna hufvudtitel, och hvilken äfven kommit till synes uti de hittills fattade besluten.

Det torde dock tillgifvas mig, att jag i två fall, där det rör mindre anslag, vågar hoppas, att kammaren till äfventyrs skulle vilja fatta andra beslut än statsutskottet föreslagit.

Detta gäller först den nu förevarande frågan. Alldeles nyss har kammaren, liksom flere år förut, till undervisningen på landbruksområdet beviljat såväl rikliga som synnerligen väl afvägda anslag, till de högre landbruksläroverken, till landtmannaskolorna och till landtbruksskolorna samt nu allra sist äfven till den i år inträdande friare undervisningen, som anordnas af hushållnings-sällskapen med kurser för småbrukare.

Denna undervisning räcker ju väl till för alla dem, som antingen själfva äga eller som åt andra förvalta jordbruk, större eller mindre. Det är dock enligt mitt förmenande en klass, som icke träffas af den undervisning, som hittills har förevarit, den klass nämligen, som ännu ej besitter egen jord. Statsmakterna hafva ju, som väl bekant är, under de sista åren med öppen hand tillsett, att bildandet af egna hem må kunna ske i största möjliga utsträckning, och äfven träffat sådana bestämmelser, att dessa egna hems bildande underlättas i de flesta afseenden, om än i ett eller annat mindre stycke ändringar till äfventyrs kunna erfordras. Jag för min del vågar uttala den förhoppning, att statsmakterna inom en nära framtid skola uppmuntra egnehemsbildandet ännu mera än tillförne genom att underlätta styckning af jorden.

Jag ber herrarne icke missförstå mig, när jag talar om styckning af jorden. Jag afser nämligen då endast åkerjord. Rörande all till skogsväxt tjänlig mark har jag en alldeles diametralt motsatt åsikt. Där tror jag det skulle vara lyckligt, om lagstiftningen skulle tillåta bildandet af större komplexer, hvilka skulle ställas under allmän kontroll och sedermera icke af den enskilde skulle kunna skötas på ett sätt, som skulle äfventyra skogens återväxt, och hvilka icke heller skulle kunna delas upp på flere händer, som måhända icke vore nog bärkraftiga att tillse, att komplexen blefvo väl skötta. Jag skulle sålunda vilja hoppas, att styckning af åkerjorden kunde än mera underlättas, men att af i enskild ägo varande skogsmark skulle kunna bildas, hvad jag, om och något oegentligt, ville kalla enskilda allmänningar.

Jag återgår emellertid till den nu föreliggande frågan. Jag sade nyss, att jag icke tror, att den hittills varande undervisningen når dem, som äro i begrepp eller som åtminstone äro lämpliga för att bilda egna hem.

Det finnes många, det gifva herrarne mig nog rätt i, på landet, som äga alla fysiska förutsättningar för att kunna sättas till att bilda detta egna hem, men som måhända i intellektuellt afseende icke stå på den ståndpunkt, att de själfva kunna hitta på att taga detta initiativ, och hvilka icke heller äro så utvecklade, att de kunna tillgodogöra sig den undervisning, som meddelas vid landtmannaskolorna.

Det behöfs för att väcka dessa personers initiativ en alldeles särskild sorts undervisning, och det behöfs alldeles speciella egenskaper hos den, som försöker att bibringa dessa personer sin undervisning. Det är just en sådan person, hvarom det här, enligt min mening, är fråga. Han har genom sin föregående verksamhet visat — och det har hvarken statsutskottet eller landtbruksstyrelsen på minsta vis bestridt — att han just är i stånd att väcka de ännu slumrande till att inse, att de hafva utvägar att skaffa sig den egna torfvan, den nödtorftiga men tillfredsställande utkomst, som de kunna få just genom det egna hemmet. Det är enligt mitt förmenande en stor och betydelsefull verksamhet, som Rösio i detta afseende har utvecklat. Det är säkerligen icke lätt att räkna de personer, som af honom fått den första impulsen, och det är han, som satt personerna i rörelse för att sedermera skaffa dem den undervisning och den upplysning, som de behöfde för att väl kunna utföra sitt arbete. Det är dessutom icke få, han hindrat från att emigrera antingen till Amerika eller till städerna. Det talas ju så mycket om, och med rätta, att alla krafter skola utvecklas för att bibehålla vår landtbefolkning vid jordbruket och inom landet, och det är då af vikt, att man försöker att göra villkoren på landsbygden sådana, att folket verkligen där stannar kvar och skaffar sig sin utkomst i stället för att emigrera och öfverbefolka storstäderna och industricentra.

Jag tror därför, som sagdt, att den ifrågavarande personen i detta afseende verkat ofantligt mycket godt, och jag vågar hoppas, att det här skall finnas flera inom denna kammare, som skola gifva mig rätt i detta mitt påstående.

Om förhållandet nu vore sådant, att Kungl. Maj:t hade till sitt förfogande medel att använda till understödjande af en sådan verksamhet som denna, så hade Kungl. Maj:t knappast behöft hos Riksdagen begära detta anslag, förutsatt att någonsin en dylik fråga förut varit framme. Men i detta afseende är frågan ny, att det nu gäller understöd af enskild persons verksamhet i en bestämd riktning, och Kungl. Maj:t har naturligtvis icke på något sätt ansett sig kunna slå in på den vägen, förrän Riksdagen därom uttalat sin åsikt.

Jag har hört sägas, att en anmärkning framförts mot Kungl. Maj:ts här föreliggande förslag. Det har sagts: ja, det må vara möjligt, att Rösio är synnerligt uppmuntransvärd i detta afseende, men det fins flere personer, som äro lika uppmuntransvärda och i lika stort behof af understöd från det allmännas sida som Rösio. Ja, jag skall gärna erkänna, att så kan vara förhållandet, men jag erkänner också, att jag har ej reda på någon sådan. Men om det komme till min kännedom att sådana personer finnes — om det också vore en i hvarje län — som hafva gjort sig så väl förtjänta af understöd, som jag anser denna Rösio vara, så skulle det vara mig ett nöje att hos Kungl. Maj:t föreslå framläggande af förslag om att understödja äfven dessa personers verksamhet, ty jag är öfvertygad, att sådana män göra rätt för de anslag, som

Om särskildt anslag till spridande af kunskap i jordbruk och landtmannanäringar.

(Forts.)

*Om särskildt
anslag till
spridande af
kunskap i
jordbruk och
landimanna-
närningar.*

(Forts.)

kunna beviljas dem. Jag anser nämligen, att denna verksamhet är en i allra eminentaste grad produktiv verksamhet, ty Rösiös väckande undervisning förmår, som jag förut haft tillfälle att nämna, just dessa för egna hems bildande lämpliga personer att börja och lägga manken till, och det finns väl ej något sätt att få större produktion ur jorden än just det att hvar och en brukar sin egen torfva.

Till sist ber jag att i ett afseende få vända mig mot utskottets motivering, som ju är synnerligen kortfattad. Utskottet anser det icke vara tillrådligt att med statsmedel understödja en verksamhet af så enskild natur som den af Rösiö bedrifna. Jag förstår ej hvad utskottet därmed menat. Det är visst sant, att det är en enskild person, som bedrifver denna verksamhet, men nog måste det väl erkännas, att om en person har haft så många kurser i undervisning och så många elever, som herrarne finna på sid. 108 i utskottets betänkande — jag skall ej upptaga tiden med att läsa upp det — och utöfvat en så storartad verksamhet för det allmänna, så kan det väl icke sägas — så synes det mig åtminstone — att en sådan verksamhet är af uteslutande enskild natur, utan det måtte väl vara en verksamhet af allmän natur.

Jag tror, att jag ej säger för mycket, då jag vågar uttala en vördsam förhoppning, att åtminstone någon eller några röster inom denna kammare måtte höjas för ett anslag, som jag finner vara just för det mindre jordbruket och egnehemsbildandet här inom vårt land af så ofantligt stor betydelse och som jag betraktar endast som en början till att Riksdagen må sätta Kungl. Maj:t i tillfälle att, när det pröfvas verkligen vara erforderligt, kunna understödja en verksamhet af nu ifrågakarande beskaffenhet.

Grefve Wachtmeister, Axel: I likhet med utskottet anser jag det icke lämpligt att ifrågakarande anslag af Riksdagen beviljas. Men jag anser, att åt afslaget borde gifvas en mildare form därigenom, att Riksdagen samtidigt med afslaget gaf sitt erkännande åt den onekligen i hög grad gagnande verksamhet, som denne Rösiö bedrifvit. Af många skäl är det ju i våra dagar önskvärdt att bildandet af småbruk på allt sätt uppmuntras. Men dessa småbruk fylla ingalunda sin uppgift endast därigenom att de finnas till. Det fordras också kunskap och förmåga att rätt sköta dem och till den ändan arbeta hushållningssällskapen med hjälp af Riksdagens anslag till höjande af det mindre jordbruket — som jag tror och hoppas med mycket framgång. Men den mångsidiga omsorg, som fordras för att dessa husmansbruk skola gå ihop, ligger tyvärr ej af naturen för vår svenska allmoges kynne, utan måste nog med hvarjehanda medel framkallas. Därför anser jag, att denne Rösiö, som med en så oerhörd entusiasm gripit sig an denna sak och bevisligen lyckats väcka och egga flera tusende af våra småbrukare till sådan skötsamhet, verkligen gjort sig förtjänt af ett erkännande af Riksdagen. Ett sådant erkännande motsvarar visserligen ingalunda hvad Kungl.

Maj:t begärt och ännu mindre hvad de petitionerande småbrukarne begärt, men är dock i allt fall bättre än ett blott och bart snävt afslag. Därför tillåter jag mig, herr grefve och talman, att yrka bifall till utskottets förslag med ett tillägg af några erkännande ord i motiveringen, hvilken enligt mitt förslag skulle lyda: »då utskottet finner det ej vara tillrådligt att med statsmedel understödja en verksamhet af så enskild natur, som den af Jönsson-Rösiö bedrifna, anser sig utskottet, med erkännande af Jönsson-Rösiös för det mindre jordbruket gagnande verksamhet, dock icke kunna tillstyrka bifall till hvad Kungl. Maj:t i omförmälda afseende föreslagit, utan hemställer» etc.

*Om särskildt
anslag till
spridande af
kunskap i
jordbruk och
landtmanna-
näringar.*

(Forts.)

Herr Wijk, Ivar: Denna kungl. proposition är ganska egen- domlig. Det gäller ju egentligen, kan man säga, att gifva en sorts nationalbelöning åt den person, som här är i fråga. För min del känner jag ej till hans verksamhet, men jag har nu på senare tiden, sedan denna kungl. proposition framlagts, tagit reda på saken och får uppriktigt erkänna, att från de flesta håll har jag fått höra ett mycket lifligt erkännande af hans verksamhet, men jag har äfven från några håll hört, att det ej skulle vara så mycket bevändt med densamma. Emellertid kan jag ej neka till att, om han har denna märkliga begåfning att elda sina med- människor till handlingskraft och verksamhetslust, så förvånar det mig högeligen, att de hushållningssällskap, inom hvilkas område han verkar, icke velat göra någonting för honom. Riksdagen beviljade förra året ett anslag på 15,000 kronor till kurser för de mindre jordbrukarne, af hvilket anslag sådan verksamhet kan understödjas. I bestämmelserna om detta anslag heter det nämligen i punkt 3: »önskar hushållningssällskap att undervisning meddelas i annan form än här ofvan sägs, göra därom särskild framställning hos Kungl. Maj:t i sammanhang med ansökan om statsunderstöd». Hvilket hushållningssällskap som helst kan således gå in till Kungl. Maj:t och få del af detta anslag, naturligtvis under förutsättning att hushållningssällskapet vill offra medel härtill; och då hushållningssällskapen hafva ganska rikliga inkomster, så vore det högst märkvärdigt, om ej en sådan verksamhet skulle kunna understödjas, utan att man behöfver framkomma med förslag om särskildt anslag i den form, som nu skett.

Det är på denna grund som jag för min del ej kan vara med om Kungl. Maj:ts proposition, utan ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ericsson: Jag delar såväl landtbruksstyrelsens som Kungl. Maj:ts uppfattning, att någon nationalbelöning, som den här blifvit kallad, icke är på sin plats. Jag delar också statsutskottets uppfattning, att detta anslag ej heller bör beviljas, utan att det bör lämnas åt hushållningssällskapen att, såsom den siste talaren anförde, med deras egna och de till deras förfogande från statens sida ställda medel understödja denna sak. Men då

Om särskildt
anslag till
spridande af
kunskap i
jordbruk och
landimanna-
näringar.
(Forts.)

jag varit i tillfälle att under en följd af år på nära håll följa den här ifrågavarande mannens verksamhet, så vill jag fastslå och hafva i denna kammare uttaladt, att han, såvidt jag förstår, varit till ett alldeles ofantligt stort gagn för det mindre jordbruket. Mannen är i många afseenden ett original — och det behöfver ju ej vara något klander i denna karaktärnivellerande tid — han är en idealist af renaste vatten, och han besitter också en fosterlandskärlek och en förmåga att entusiasmera de mindre jordbrukarna, som är, såvidt jag känner, för honom alldeles enastående. Jag har velat uttala detta, jag har velat, att dessa ord skulle höras i denna kammare, därför att jag anser, att ett rent bifall till statsutskottets förslag skulle för personen i fråga och för de många tusenden af mindre jordbrukare, som stå i tacksamhetsskuld till och äro nära förenade med honom, kännas såsom ett underkännande af hans verksamhet. Och den tydningen af utskottets och eventuellt äfven Riksdagens beslut vill jag för min del ej vara med om. Då det af greve Wachtmeister framställda yrkandet i någon mån går i samma riktning som det jag önskade framställa, och då det förefaller mig, som om det vore både platoniskt och billigt att bifalla detta yrkande, så ber jag att därtill få yrka bifall.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt, förutom i afseende på motiveringen, hvartill han ville återkomma efteråt, yrkats allenast, att hvad utskottet hemställt skulle bifallas.

Vid sedermera framställd proposition biföll kammaren utskottets hemställan i förevarande punkt.

Beträffande härefter motiveringen yttrade herr talmannen, att i afseende därpå yrkats, dels att utskottets förslag skulle bifallas, dels ock, af greve *Wachtmeister, Axel*, att utskottets yttrande skulle godkännas med den ändring, att näst framför orden »icke kunna tillstyrka bifall» insattes följande: »med erkännande af Jönson-Rösiös för det mindre jordbruket gagnande verksamhet, dock».

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till greve Wachtmeisters yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 32—34.

Hvad utskottet hemställts bifölls.

Punkten 35.

Anslag till
de geologiska
undersök-
ningarna.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, för fortsättande under år 1907 af de geologiska undersökningarna och utgifvande

af därpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, bevilja å extra stat för samma år ett anslag af 96,000 kronor eller samma belopp, som i nu gällande riksstat funnes för ändamålet upptaget.

I sammanhang med denna framställning hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta, den ena inom Första Kammaren (n:o 18) af herrar *K. Tillberg* och *J. F. Nyström*, den andra inom Andra Kammaren (n:o 45) af herr *K. Starbäck*, i hvilka motioner föreslagits,

»att Riksdagen måtte besluta: att tjänstemännen vid Sveriges geologiska undersökning skola äga åtnjuta aflöning af 4,000 kronor med rätt till fyra ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, att åtnjutas efter respektive 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring, därest vederbörande för hvarje gång under mer än fyra femtedelar af tjänstgöringstiden med nit och skicklighet bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, eller ock fullgjort annat offentligt uppdrag; att de nuvarande tjänstemännen för uppflyttning i högre lönegrad må räkna sig till godo den tid, de redan tjänstgjort vid Sveriges geologiska undersökning; samt att Riksdagen ville härför på extra stat för år 1907 bevilja 13,000 kronor.»

Utskottet hade på anförda grunder hemställt, att Riksdagen, med afslag å herrar Tillbergs och Nyströms samt herr Starbäcks ifrågavarande motioner, måtte, för fortsättande under år 1907 af de geologiska undersökningarna och utgifvande af därpå grundade kartor, afhandlingar och uppsatser, bevilja å extra stat för samma år ett anslag af 96,000 kronor.

Herr Nyström, Johan Fredrik: Statsutskottet har behandlat detta förslag efter samma ritual som det, efter hvilket utskottet öfver hufvud taget brukar behandla dylika framställningar, utgångna från enskilda riksdagsmän. Utskottet har sagt, att frågan vore beroende på Kungl. Maj:ts pröfning och att man öfver hufvud taget icke borde gifva högre löner på enskildt initiativ. Jag förstår mycket väl, att då man äger till sitt förfogande en så allmängiltig schablon, så är det svårt att undvika att använda densamma vid både lämpliga och kanske mindre lämpliga tillfällen. Jag tror nämligen, att, om utskottet hade litet grundligare undersökt denna fråga, utskottet skulle hafva funnit, att dessa uttryck icke äro precis så lämpliga här. Det finns nämligen enligt min tanke icke någon enskild motion, som framkommit i ett analogt fall med så goda grunder som den här ifrågavarande. Först och främst föreligger här ett faktum, som utskottet själf erkänner, nämligen att dessa tjänstemäns löner äro för små, och att således, såsom utskottet säger, en förbättring »kan vara behöflig». Men för det andra föreligger här något annat, som ändå mer talar för saken: dessa tjänstemän hafva nämligen både af Kungl. Maj:t och Riksdagen vid upprepade tillfällen förklarats vara likställda med lektorer i kompetens och i löneanspråk. Detta förklarades redan år 1858, upprepades sedermera vid löneförhöjningarna åren 1863

*Anslag till
de geologiska
undersökningarna.
(Forts.)*

Anslag till
de geologiska
undersök-
ningarna.
(Forts.)

och 1874 och har i praktiken tillämpats, ända till dess under senare år och särskildt genom löneförhöjningen år 1904 lektorerna flyttats betydligt öfver geologernas nivå. Alltså, hvad motionärerna här hafva föreslagit, det är ingenting annat än att Riksdagen måtte stå vid sitt gifna ord och låta dessa tjänstemän behålla den lön, som Riksdagen vid flere tillfällen lofvat dem. Mig synes, att detta är ett så viktigt skäl, att utskottet, om det sett saken från denna synpunkt, skulle ha kommit till ett annat resultat.

Det säges också, att frågan är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning, det vill med andra ord säga, att denna fråga föreligger i den s. k. löneredgeringskommittén. Om denna kommitté har jag den misstanken, att den kommer att blifva ett sådant där perpetuum, som vi ej snart få se slutet på. Under det att denna kommitté sitter och, som jag föreställer mig, arbetar — men utan att man märker några resultat af arbetet — kunna både denna tjänstemannakår och andra lätteligen riskera att svalta ihjäl. Här finnes således ett extra tillfälle för Riksdagen att gripa in, i synnerhet som all den utredning, som öfver hufvud taget behöfves, föreligger. Här finns ett uttalande af geologiska byråns chef, som intygar, att denna förändring är nödvändig. Vidare har, såsom nyss nämndes, Riksdagen gifvit sitt ord på, att en sådan förändring bör ske. Jag kan egentligen ej se, hvad Kungl. Maj:t skulle kunna tillägga annat än sin tillstyrkan till reformen. I sak, föreställer jag mig, är den utredning, som presterats, alldeles tillräcklig, om Kungl. Maj:t hade tänkt på att begagna sig af den. Att nu Kungl. Maj:t icke själf väckt detta förslag, som ju förefaller så naturligt, kan möjligen bero på det förhållandet, att regeringen haft så många andra saker att fundera på under den korta tid den haft på sig, innan Riksdagen sammanträdde, att en sådan här mindre och jämförelsevis obetydlig fråga helt enkelt råkat att blifva glömd. Det vore således tänkbart, föreställer jag mig, att regeringen, om den hade kommit att närmare reflektera öfver hvad geologernas petition innebär, icke skulle haft någonting att invända mot densamma. Jag tänker mig således, att äfven från regeringshåll det icke kan finnas någonting att anmärka mot det förslag, som vi nu framlagt. Då således förslaget i sig själf är väl grundadt, då vidare dess grundtanke fått Riksdagens godkännande vid andra tillfällen och då slutligen saken är fullt utredd och Riksdagen icke alls behöfver vidare utredning för att kunna fatta beslut, så ber jag, herr grefve och talman, att få föreslå, att kammaren måtte bifalla det af herr Tillberg och mig väckta förslaget såsom rättvist och billigt i alla afseenden. Jag får därför yrka afslag på utskottets förslag och bifall till den väckta motionen.

Här instämde herr *Nyström, Carl.*

Herr *Wijk, Ivar:* Den här föreliggande frågan synes mig vara af rent principiell betydelse. Jag ber därvid att få fästa kammarens uppmärksamhet på, att vid förra årets riksdag förelåg en

motion af ungefär samma innebörd som denna, nämligen en löneförbättring till intendenterna vid riksmuseet. Denna motion afslogs emellertid, dock med en välvillig motivering. Kungl. Maj:t har också i år beträffande sistnämnda fråga framkommit med ett förslag, som Riksdagen har att pröfva. Det förefaller mig då, att det skulle vara egendomligt, om man i detta fall på förslag af enskild motionär och utan att afvakta proposition i ämnet toge sig för att ordna en lönestat beträffande de tjänstemän, som det här gäller, helst motionärerna själfva medgifvit, att frågan om en sådan reglering ligger under Kungl. Maj:ts pröfning. Jag erkänner visserligen med den föregående talaren, att det kan komma att dröja ganska länge, om regleringen skall gå genom löne regleringskommittén, då den kan få sig förelagd andra löneförhållanden att ordna. Det är emellertid icke löne regleringskommitténs skuld, att icke frågan om lönesatserna kommit under Riksdagens pröfning, då kommittén lämnat ifrån sig förslag om kammarkollegium, kammarrätten, statskontoret samt kommer att aflämna för landsstaten i dessa dagar, utan beror det på Kungl. Maj:t, som icke medhunnit att framlägga någon proposition i fråga.

Det är nu visserligen sant, att Riksdagen flera gånger uttalat som sin mening, att de här förevarande tjänstemännen böra vara likställda med elementarlärare i afseende å löneförhållandena. Jag är också öfvertygad om att Riksdagen kommer att fasthålla vid den principen. Men man bör enligt hvad jag nyss framhöll lämpligen afvakta en framställning i ämnet från Kungl. Maj:t. Nu synes det mig dessutom kunna ifrågasättas, om icke en utredning i frågan kan behöfvas, nämligen angående de biförtjänster, som dessa tjänstemän möjligen kunna hafva.

På dessa grunder ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nyström, Johan Fredrik: Med anledning af den siste talarens anförande skall jag be att få säga några ord till.

Jag börjar då, där han slutade, nämligen med frågan angående dessa tjänstemäns extra inkomster. En invändning härom har jag beredt mig på och beväpnat mig med motargument. Jag vill då först nämna, att på geologiska byrån finnes ett statsanslag till extra arfvoden. De extra inkomster, som af detta anslag tillfallit tjänstemännen vid byrån, hafva emellertid under de sista 10 åren utgjort i medeltal endast 93 kronor 55 öre för år för hvarje tjänsteman. Denna extra inkomst är således af högst ringa betydelse. Hvad åter angår de extra inkomster, som tjänstemännen kunna förvärfva sig genom arbete åt enskilda personer, ligger det, synes det mig, i sakens natur, att de icke kunna uppgå till något afsevärdt belopp. Statsgeologernas egentliga arbete infaller nämligen under sommaren, då de äro ute på sina öfningar från den 15 maj till den 30 september. Under denna tid hafva de icke tillfälle till någon privat tjänstgöring. När man härtill lägger, att jord- och godsägare behöfva geologernas biträde under den tid på året, när mar-

*Anslag till
de geologiska
undersök-
ningarna.
(Forts.)*

*Anslag till
de geologiska
undersök-
ningarna.*
(Forts.)

ken är blottad och bar och ej snöhöljd, torde man lätt kunna inse, att de vid sådana tillfällen uteslutande måste vända sig till andra än statsgeologerna, som ju under denna tid äro upptagna af sin tjänst. För öfrigt äro statsgeologerna jämväl upptagna äfven under vintern med att bearbeta det material, som de samlat under sommaren; och de äro till och med så strängt upptagna, att de endast åtnjuta 6 veckors semester under vintern. Ifrån statsgeologerna själfva har jag också inhämtat, att de extra förtjänster, som de genom enskilda uppdrag hafva möjlighet att vinna, äro högst obetydliga, och de hafva på heder uppgifvit, att dessa inkomster under de sista 10 åren i medeltal ej öfverstigit 100 kronor per man. Alltså kan man säga, att påståendet, att statsgeologerna hafva möjlighet till privata inkomster, är alldeles oriktigt.

Den siste talaren yttrade i början af sitt anförande, att det här är fråga om en princip, något som också återkom som ledande motiv i hela anförandet. Det är naturligtvis synnerligen lätt att komma med ett sådant allmänt påstående och därmed bryta udden af väckta speciella förslag. Men då han sökte bevisa, att denna princip förut af Riksdagen tillämpats, då Riksdagen i fjol skulle förkastat en motion af samma innebörd som denna, glömde han, att den fråga, som det då gällde, ej var af samma natur som den förevarande. Här är det nämligen ej fråga om någon ny löneförhöjning, utan frågan gäller egentligen, att Riksdagen skall stå vid sitt gifna ord och löfte. I den situationen låg emellertid icke den andra frågan, som han alluderade på. Riksdagen har mångfaldiga gånger, som jag förut sagt, förklarat, att dessa geologer böra hafva samma lön som lektorer. Hvarför ej stå vid detta löfte? Hvarför krypa bakom en princip, som här alldeles snedvridits?

Vi hörde för någon tid sedan ett vackert och sant anförande från denna plats, att det ligger en fara uti att dela ansvar. Men ingen regel utan undantag. Det finnes äfven fall, då det är lyckligt och bra att dela ansvar. Man bör nämligen icke resonera så som utskottet här gjort; Kungl. Maj:t har ansvaret för, att denna förhöjning icke kommer till stånd, ty hvarför har Kungl. Maj:t icke kommit med någon framställning? Beträffande denna fråga borde Riksdagen tvärtom känna sig meddelaktig med Kungl. Maj:t i det ansvar, som ligger däri, att dessa tjänstemän ej få den löneförhöjning, som de behöfva och fått löfte om. Jag tror därför, att Riksdagen i denna fråga gjorde klokt, om den kände sig dela ansvaret med Kungl. Maj:t. Ja, jag tror, att, om en rättvis fördelning af ansvaret här gjordes, man måste säga, att Riksdagen har den större delen af ansvaret på sin sida. Ty Kungl. Maj:t kan ursäkta sig med, att han haft en sådan mångfald med andra frågor, som trängt på, att han icke hunnit med att skärskåda denna mera obetydliga sak. När nu ärendet lagts fram för Riksdagen och, såsom herrarne hört, det för den endast är fråga om att stå fast vid sitt gifna löfte, tror jag, som nämndt, att, om vårt förslag förkastades, det större ansvaret för den uppenbara orättvisan skulle ligga på Riksdagen.

Herr Tillberg: Det vore önskligt, om man, innan behandlingen af denna fråga afslutades, kunde blifva i tillfälle att få veta den ställning, som regeringen intager till frågan, och särskildt huruvida vederbörande departementschef anser någon vidare utredning behöfzig än den, som stått utskottet till buds.

För min del kan jag icke finna, att någon sådan vidare utredning är erforderlig. Saken är enligt min uppfattning så enkel och klar, att jag anser, att Riksdagen icke behöfver tveka att antaga motionen, synnerligast om ett uttalande i en sådan riktning kommer från regeringsbänken.

Jag förenar mig med herr Nyström i hans yrkande.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu fördragna punkten hemställt samt vidare därpå, att kammaren med afslag å utskottets hemställan skulle bifalla herrar Nyströms och Tillbergs i ämnet väckta motion, och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 35 af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles herrar Nyströms och Tillbergs i ämnet väckta motion.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 65;

Nej — 43.

Punkterna 36—53.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkt 54.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt på extra stat för år 1907 anvisa 150,000 kronor.

*Ang. understöd
till synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.*

*Anslag till
de geologiska
undersök-
ningarna.
(Forts.)*

Ang. understöd
till synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.

(Forts.)

Mot det af Kungl. Maj:t föreslagna anslaget belopp hade utskottet icke haft något att erinra, och då utskottet äfven ansett sig böra förorda de för bidragens bestämmande och utbetalning af Kungl. Maj:t föreslagna hufvudgrunder, hade utskottet hemställt, att Riksdagen måtte:

a) till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt på extra stat för år 1907 anvisa 150,000 kronor; samt

b) fastställa följande hufvudgrunder för understödets utgående, nämligen:

att understöd må bestämmas till högst hälften af distrikts hela väghållningskostnad enligt af vägstyrelsen uppgjort förslag till inkomst- och utgiftsstat för väggkassan för nästföljande år samt den af vederbörande särskilda nämnd verkställda uppskattning af vägunderhållet den tid mark är bar, allt med afdrag af det ordinarie statsbidraget till detta vägunderhåll eller andra distriktet tillkommande bidrag eller särskilda inkomster, samt

att understöd, som kan varda beviljad, skall utbetalas till vägstyrelsen för att ingå i distriktets väggkassa.

Herr Ericsson: Det är med största tvekan jag vågar uppträda mot ett enhälligt statsutskotts utlåtande. Men det synes mig, att denna sak är af så stor principiell och praktisk betydelse, att jag anser det vara min plikt att så göra. Det är på första stycket i mom. b) af den nu föredragna punkten som jag ber att få rikta min och herrarnes uppmärksamhet.

Jag tror, att de flesta af oss erinra sig, att det var med ganska stor tvekan, som man vid föregående års riksdag vid behandlingen af då föreliggande förslag till väglagen antog senare delen af § 60, hvilken lyder sålunda: »därutöfver må väghållningsdistrikt, som äro med väghållning synnerligt betungade, kunna efter Kungl. Maj:ts pröfning af staten erhålla särskildt understöd i den mån medel, som för sådant ändamål må vara anslagna, därtill lämna tillgång». Man hade, som herrarne erinra sig, nyss förut beslutat en ökning af bidragen af statsmedel till den uppskattade kostnaden för vägunderhållet in natura från $\frac{1}{10}$ till $\frac{3}{20}$. Man hade beslutit, att allmänningsskogarna skulle betala sin tribut till vägunderhållet, och därmed gifvit särskildt åt Norrland ett ytterligare bidrag till kostnaden för samma underhåll. Man hade till sist under en annan hufvudtitel beslutit, att staten till nybyggnad af vägar skulle lämna ett bidrag af $\frac{2}{3}$ utaf kostnaden. Och så kom ofvan citerade § ur lagförslaget. Jag tror då, att många i likhet med mig resonerade så, att vissa väghållningsdistrikt kunna vara så betungade med underhållet af redan befintliga vägar, att de därför kunna behöfva understöd. Och nu stå vi inför fördelningen af detta understöd. Det är mot utskottets förslag i detta afseende som jag vågar yttra mig. I förslaget står nämligen, att »understöd må bestämmas till högst hälften af distriktets hela väghållningskostnad enligt af vägstyrelsen uppgjort förslag till inkomst- och utgiftsstat för väg-

kassan för nästföljande år». Hvad innebär då, mina herrar, detta stadgande? Jo, det innebär, att understöd kan utbetalas äfven som bidrag till kostnaden för *anläggning af nya vägar*. Antaga vi nämligen t. ex., att kostnaden i inkomst- och utgiftsstaten skulle uppgå till 75 öre för vägfyrk för underhåll af redan befintliga vägar och till 75 öre till kostnaden för beslutade nya vägar, skulle staten sålunda upptaga en utgift af 1 krona 50 öre för fyrk. Med tillämpning af de af utskottet föreslagna grunder för understödets utgående skulle nu af ifrågavarande 150,000 kronor ett bidrag till högst hälften af distriktets hela väghållningskostnad enligt staten med de särskildt upptagna afdragen kunna lämnas till distriktet. Men därigenom kan inträffa, att hela den kostnad för ny vägs anläggande, som skulle drabba väghållningsdistriktet, får bekostas af detta anslag. Och hvad betyder detta? Jo, det betyder att det beslut, som vi i dag för åtta dagar sedan fattade, att staten skulle bidraga med högst $\frac{2}{3}$ af kostnaden till byggande af nya vägar, helt och hållet skulle upphävas eller åtminstone kunna kringgås. Det skulle således, om utskottets förslag antoges, kunna inträffa, att staten finge betala hela kostnaden för anläggningen af nya vägar. Jag tror, mina herrar, att något sådant icke var vår mening, då vi häromdagen fattade nyssnämnda beslut, lika litet som jag tror det var utskottets mening. Jag kan för min del icke finna annat än att det är principiellt oriktigt, att kammaren ena onsdagen fattar ett beslut, hvarigenom ett föregående onsdag fattadt beslut kan kringgås. Då jag sålunda anser det vara af praktiskt största betydelse att utdelningen af detta anslag, hvilket jag, såsom jag förut antydtt, anser i sig själf vara fröet till en ytterst betydande statsutgift, icke kommer att ske på sätt statsutskottet föreslagit, vågar jag, herr grefve och talman, framställa yrkande om återremiss af den nu föredragna punkten.

Ang. understöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt.
(Forts.)

Herr Wijk, Ivar: Då denna fråga förekom på afdelningen, delade jag den föregående talarens uppfattning. Jag hade desto större anledning därtill, som i det län, jag tillhör, landstinget ofta beviljat bidrag till kostnaderna för nya vägars anläggning med $\frac{1}{6}$ af dessa kostnader. I ett sådant fall skulle väghållningskyldige endast behöfva vidkännas $\frac{1}{6}$ af kostnaden. Därest villkoren för att erhålla del af detta anslag godkännas, kan, som föregående talare anmärkt, det hända att väghållningsskyldige blifva helt och hållet befriade från kostnader af anläggning af nya vägar. För min del gaf jag emellertid vika för majoriteten inom afdelningen på den grund, att bestämdt är, att utdelningen af detta anslag skall ske af Kungl. Maj:t efter vederbörlig granskning och särskilda myndigheters hörande, därvid hänsyn skall tagas till kostnaderna för vägunderhållet i distriktet för de sista 5 åren. Är det nu så, att man förlitar sig på denna Kungl. Maj:ts granskning, synes det icke vara någon fara att antaga utskottets förslag. Emellertid skulle det kunna hända, att Kungl. Maj:t på

Ang. understöd till synnerligt besungade väghållningsdistrikt. grund af tryck nerifrån gifver med sig och af ifrågavarande 150,000 kronor utdelar bidrag, om hvars berättigande och lämplighet det kan vara tu tal. Då jag nu emellertid deltagit i utskottets beslut, får jag, nödd och tvungen, yrka bifall till det-samma.

(Forts.)

Herr statsrådet Tamm: Då jag hade att fatta ställning i den här föreliggande frågan, gällde det för mig att bestämma, huruvida jag skulle ansluta mig till en sådan åsikt, som uttalats af den förste talaren och hvilken äfven förordats af föregående års särskilda utskott, eller till den uppfattning, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts förslag och statsutskottets tillstyrkande, och hvilken äfven delats af kammarkollegium. Det är alldeles gifvet, att om icke särskilda bestämmelser finnes, som hindrade, att detta anslag utdelades oberoende utaf från väghållningstungan fristående pålagor inom de olika kommunerna, det skulle kunna gå såsom herr Ericsson sade, att ett väghållningsdistrikt alldeles oberoende af andra omständigheter kunde få hela kostnaden för beslutade nya väganläggningar ersatta af statsmedel. Om det nu föreliggande förslaget antages, kan visserligen något sådant äfven någon gång komma att inträffa. Men, såsom herr ordföranden på afdelningen inom utskottet framhöll, har Kungl. Maj:t i föreliggande förslag hemställt, att det måtte Kungl. Maj:t förbehållas att granska ansökningarna om understöd, och detta icke endast ur synpunkten af kostnaderna för själftva väghållningen, utan äfven med hänsyn till andra omständigheter, såsom kommunalutskyldernas storlek och andra pålagor inom det distrikt, hvarom är fråga. Då nu Kungl. Maj:t begärt ett sådant bemyndigande, tror jag icke, att det skulle föreligga någon fara för att ett väghållningsdistrikt endast därför, att det beslutit bygga vägar i större utsträckning än dess ekonomi tillåter, skulle få del af ifrågavarande anslag. Om Riksdagen antager statsutskottets förslag, kommer det nu nämligen att bero på Kungl. Maj:ts pröfning i hvarje fall, huruvida ett väghållningsdistrikt kan anses synnerligen betungadt och om det skall få del af anslaget eller icke. Då saken är så ny, synes det vara nödvändigt att i detta afseende lämna Kungl. Maj:t en sådan befogenhet, och jag tror icke, att ett bifall till statsutskottets här föreliggande förslag skulle innebära någon fara.

Herr Sjöcrona: Jag kan icke underlåta att för min del biträda den åsikt, som uttalats af den förste talaren. På grund af de upplysningar, som voro tillgängliga för sistlidet års särskilda utskott, i hvilket jag hade den äran att vara ordförande, ömmar jag särdeles mycket för de väghållningsdistrikt inom vårt land, som äro synnerligen hårdt betungade, och jag skulle visserligen för min del också kunna vara med om att, i vissa undantagsfall, sådana distrikt kunde för nybyggnad af vägar få hjälp af staten med hela kostnadsbeloppet. Men det var alldeles icke utskottets mening, att nu ifrågavarande understöd, som skulle beviljas sådana

distrikt, skulle afse äfven nybyggnad af vägar, och detta var icke heller kammarkollegii åsikt i det utlåtande, som låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition och utskottets betänkande. Kammarkollegium har nu, såsom herrarne behagade inhämta af dess i nu föreliggande statsrådsprotokoll återgifna utlåtande, ändrat mening och ansett, att äfven vägbyggnadskostnaden bör få ingå i den summa, som skulle ligga till grund för det understöd, hvilket Kungl. Maj:t kunde komma att bevilja. Kammarkollegium säger emellertid i sammanhang härmed, att det rättaste naturligtvis vore, om man kunde få det villkor upphäfdt, som Riksdagen är efter år fastställt, eller att för vägbyggnader icke må beviljas mer än $\frac{2}{3}$ af den beräknade kostnaden, men tillägger, att då frågan härom icke utgjorde föremål för kollegii behandling, så ville kammarkollegium afhjälpa saken på det sätt, som nu är i fråga.

Såsom den förste talaren redan har erinrat, förhåller det sig nu så, att mer än $\frac{2}{3}$ icke må beviljas i dylika fall. Den återstående tredjedelen skall enligt de grundsatser, som Riksdagen under 10-tal af år alltid har följt, tillskjutas inom orten. Men enligt den lagförändring, som i fjol vidtogs, kan landstinget eller kommunen hjälpa till med den återstående tredjedelen. Inom Skaraborgs län har också, såsom ordföranden i dess landsting meddelat, detta i många år så tillämpats, att landstinget beviljat $\frac{1}{6}$, således hälften af denna tredjedel, under det att väghållningsdistrikten endast fått vidkännas $\frac{1}{6}$, något som nu också blifvit i lag tillåtet. Skulle nu väghållningsdistrikten, som sagdt, få denna sjättedel, så återstår icke mer än $\frac{1}{6}$ för distrikten själfva att betala, och detta kan man ju i allmänhet icke anse vara något hårdt betungande.

Men det betänkligaste är naturligtvis, att Riksdagen genom detta beslut skulle, såsom också den förste talaren har anmärkt, gifva anvisning på att kringgå ett beslut, som Riksdagen själf har fattat. Ty på detta sätt skulle Kungl. Maj:t kunna bevilja ett sådant bidrag till ett hårdt betungadt väghållningsdistrikt, att hela vägbyggnadskostnaden komme att utgå af statsmedel. Det måste väl anses vara synnerligen olämpligt. Saken kan ju mycket väl hjälpas på det sättet, att Kungl. Maj:t föreslår Riksdagen att i sammanhang med beviljandet af anslag till understödjande af vägbyggnader tillåta, att Kungl. Maj:t i vissa undantagsfall, när förhållandena därtill gifva anledning, må få bevilja bidrag till högre belopp än $\frac{2}{3}$. Sådana frågor hafva under de senaste riksdagarna här förevarit en eller två gånger. Saken har varit föremål för Riksdagens pröfning i hvarje särskildt fall, och Riksdagen har då lämnat sitt medgifvande.

Jag kan således icke finna, att det skulle vara lämpligt, utan jag måste anse det i högsta grad olämpligt, att Riksdagen fattar beslut, som stå i strid med hvarandra. Faktiskt har emellertid saken icke så synnerligen stor betydelse åtminstone för nästa år. Kammarkollegium har beräknat, att det erforderliga beloppet skulle uppgå till bortåt 250,000 kronor, men ändå på anförda skäl

Ang. understöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt.
(Forts.)

Ang. understöd
till synnerligt
betungade
väghållnings-
distrikt.
(Forts.)

nedsatt det till 200,000 kronor, och nu har Kungl. Maj:t ytterligare nedsatt detta belopp till 150,000 kronor. Anslaget läser väl då icke komma att räcka till att gifva så synnerligen stora bidrag. På grund af hvad jag nu anfört måste jag emellertid biträda den förste talarens yrkande om återremiss.

Herr Tamm, Hugo: Det har nu yrkats återremiss i en fråga, som jag i motsats mot den föregående talaren anser vara af ganska stor betydelse. Den har onekligen antagit större dimensioner, än man kunde ana, när man biträdde beslutet om dessa 150,000 kronor till de mest betungade väghållningsdistrikten. Särskildt genom den af kammarkollegium gjorda utredningen har onekligen ganska stor vikt blifvit tillagd hela denna väghållningsfråga. Om jag tänker på det förslag, hvori kammarkollegium antyder, att man skall kunna gifva åt ett väghållningsdistrikt för anläggning af vägar ända intill hela kostnadsbeloppet, så är därmed naturligtvis en tanke framkastad, att de väghållningsskyldige skola befrias från vägbyggnaden och att denna skall öfverflyttas på staten.

Kammarkollegium har onekligen liksom Kungl. Maj:t blifvit genom Riksdagens beslut försatt i en ganska svår ställning äfven i afseende å underhållsfrågan, ty såsom herrarne se, var nog Riksdagens mening den, att här endast skulle afses underhållet. Det förekommer nämligen här, att det särskilda utskott, som hade denna fråga till behandling, ifrågasatt, »huruvida icke bidraget lämpligen borde, i regel åtminstone, disponeras endast till förmån för sådana distrikt, hvilkas större väghållningsbörda hänförde sig till underhåll af redan befintliga vägar. Till förekommande af distriktets betungande med öfver höfvan stora uppoffringar för vägars byggande torde nämligen statens mellankomst måhända lämpligast kunna taga formen af bidrag från det allmänna vägbyggnadsanslaget».

Där har således utskottet och Riksdagen, såvidt jag kan fatta, gjort ett bestämdt uttalande därom, att det endast skulle gälla underhållet. Nu har formuleringen blifvit *väghållet*, och kammarkollegium har därför framkastat den tanken, att detta anslag skulle i mindre utsträckning behöfva anlitas, såvida man ändrar reglerna för bidrag till själfva vägbyggnaden. Redan detta är ju en mycket stor fråga, men jag förstår till fullo, att kammarkollegium har kommit i en ganska svår ställning, då det skolat behandla denna fråga. Ty dels är det förenadt med svårigheter att afgöra, hvad som med väghållet menas, om det innefattar endast underhållet eller om det innefattar äfven vägbyggnad, dels ökas svårigheten ändå mera, när det gäller att afgöra, huru mycket väghållningsdistrikten skola få, huru mycket man skall gifva och på hvilka grunder dessa bidrag skola utdelas. Om man jämför de olika distrikten, finner man, att inom vissa distrikt har vägunderhållet blifvit satt lågt och inom andra distrikt har det blifvit satt högt. Det är icke lika taxerad i det ena och det andra distriktet, utan här ligger en ganska stor ojämnhet. När man vidare ser på de exempel, som

här anföras, så finner man, att inom ett väghållningsdistrikt, Degerfors, var vägs-katten ena året satt till ett så högt belopp som 1 kr. 98 öre per fyrk — hvilket ju kunde betinga, att Kungl. Maj:t skulle af dessa medel tilldela distriktet ett anslag — men att året därpå upptogs vägs-katten inom samma distrikt med endast 70 öre per fyrk. På samma sätt förhöll det sig i Lits socken, där väghållningskostnaden ett år uppgick till 160,000 kronor, men för år 1906 beräknats till endast omkring 90,000 kronor. Det är onekligt, att stora svårigheter äro förenade med att bedöma, huru fördelningen i dylika fall rättvisligen bör ske.

Nu säger visserligen chefen för jordbruksdepartementet, att detta ligger i Kungl. Maj:ts hand och att han skall taga saken i betraktande samt tillse, att fördelningen blir rättvis. Ja, mine herrar, jag kan hafva det allra största förtroende till Kungl. Maj:t, men Kungl. Maj:t är i våra dagar liksom alltid beroende på strömningar och beroende på det tryck, som kommer ifrån de intresserade. Det blir den lättaste sak i världen för ett distrikt att visa, att, medan vissa andra distrikt fått anslag, så har på grund af speciella förhållanden detta distrikt icke fått något anslag, oaktadt det borde hafva lika mycket. Det är verkligen fråga om huruvida man icke på detta sätt skulle öppna äfven en annan port än den nyss omtalade, nämligen porten till ständigt ökade anslag, och så småningom draga fram hela kostnaden för vägunderhållet till att blifva en statsutgift. Saken ställer sig ännu farligare, synes det mig, med det resonemang, som chefen för jordbruksdepartementet hade därom, att detta anslag icke skulle fördelas med hänsyn till den tunga, som väghållet föranledde, utan att Kungl. Maj:t skulle i detta fall äfven taga i betraktande kommunens allmänna ställning och taga hänsyn därtill, huruvida kommunen t. ex. hade ådragit sig skulder genom beslut om uppförande af skolhus eller gjort andra utgifter, som vore för kommunen betungande. Då förvandlar man frågan om detta anslag till att utgöra icke en vägfråga, utan en understödsfråga för kommunen.

Emellertid har Riksdagen fattat sitt beslut, och man måste respektera detta Riksdagens beslut. Men då man nu ytterligare påpekat dessa förhållanden, hvilka jag för min del mycket väl märkt, men icke framdragit inom utskottet, så anser jag, att det finnes verkliga skäl för att bifalla förslaget om återremiss. Huru Andra Kammaren gör, vet man icke, men under förutsättning att Andra Kammaren antager utskottets förslag, får sedermera Första Kammaren antingen fatta sitt beslut, eller också är det möjligt, att någon sammanjämkning kan äga rum. Därest emellertid Första Kammaren finner de af herr Ericsson anförda skälen vara af den betydelse och vikt, att frågan bör änyo af utskottet behandlas, så kan jag för min del icke finna, att jag har något skäl att motsätta mig yrkandet om återremiss.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall

Ang. understöd till synnerligt betungade väghållningsdistrikt.
(Forts.)

till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå, att punkten skulle visas åter till utskottet, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 55.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 56.

Mom. A och B.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. C.

Ang. disposition af allmänna frostminskningsanslaget.

Med anledning af Kungl. Maj:ts förslag om att Kungl. Maj:t måtte medgifvas rätt att, vid behof och i den mån allmänna frostminskningsanslaget därtill lämnade tillgång, af detta anslag disponera medel till enahanda ändamål och under enahanda villkor, som gällde för det norrländska afdikningsanslaget, hade utskottet i det nu föredragna momentet hemställt, att förslaget icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr statsrådet Tamm: Jag skall endast be att få göra kamraren uppmärksam på det förhållandet, att om detta moment skulle bifallas, kan däraf följa, att det af Riksdagen till äfventyrs beviljade beloppet af 700,000 kronor icke kommer att för sitt ändamål till fullo användas. Ty om herrarne se på statistiken på sid. 176, finna herrarne, att inom de södra länen, d. v. s. samtliga län med undantag af de fyra nordligaste, har år 1905 af frostminskningsanslaget endast användts ett belopp af 94,150 kronor. Året närmast förut utgick visserligen en summa af 125,000 kronor, men de beviljade bidragen hafva aldrig uppgått till 200,000 kronor. När således Kungl. Maj:t har begärt, att det i år utgående anslaget på 700,000 kronor skall uppdelas, så har en gifven följd däraf, synes det mig, måst blifva, att Kungl. Maj:t äfven begärt, att för den händelse under nästa år, såsom hittills alltid har skett, någon besparing skulle uppstå på det allmänna frostminskningsanslaget, denna besparing måtte få komma Norrland till godo.

Herr Wijk, Ivar: Det är nog fullkomligt riktigt, såsom nu uttalats från statsrådsbanken, att det kan hända, att de 200,000 kronorna icke blifva använda. Förhållandet är ju det, att förut funnits en frostminskningsfond på 700,000 kronor. Beträffande denna fond har Kungl. Maj:t föreslagit, att densamma skulle delas i två fonder, en på 500,000 för de fyra nordligaste länen, hvilken skall kallas afdikningsfond och begagnas icke allenast för frostminskning, utan äfven för uppodling af jord, och en annan på

200,000 kronor, hvilken skall fortfarande heta frostminskningsfond och icke få begagnas för uppodling af jord. Det har nu syntts utskottet ganska egendomligt, om man skulle få, därest å frostminskningsanslaget funnes något öfverskott, taga detta öfverskott och lägga det till afdikningsanslaget, d. v. s. öfverflytta belopp från ett anslag, som heter frostminskningsanslag, till ett annat, som heter afdikningsanslag, och detta så mycket mera, som medel från dessa båda anslag skulle utgå under olika villkor. Man har tyckt, att detta skulle blifva en sammanblandning, som icke kunde vara lämplig. Härtill kommer, att, då nu 500,000 kronor äro anslagna till de fyra nordligaste länen, denna summa synes kunna vara till fyllest för närvarande.

Ang. disposition af allmänna frostminskningsanslaget.
(Forts.)

Det är på dessa grunder, som utskottet icke velat gå in på Kungl. Maj:ts förslag i detta afseende.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande moment hemställt.

Punkterna 57 och 58.

Lades till handlingarna.

Punkterna 59—63.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 64.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att till bestridande af kostnaden för Sveriges deltagande i ett internationellt landbruksinstitut i Rom på extra stat för år 1907 anvisa 5,000 kronor.

Anslag för Sveriges deltagande i ett internationellt landbruksinstitut i Rom.

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle Statsutskottet har i sina motiv för afstyrkande af Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del yttrat bl. a.: »— — — då i allt fall närmare upplysningar i fråga om andra nationers anslutning till detta företag synas böra afbidras, innan medel beviljas för Sveriges deltagande i detsamma, får utskottet hemställa» etc. Med anledning af detta skall jag tillåta mig att meddela några upplysningar, som vid tiden för statsverkspropositionens framläggande icke förelågo, men som senare kommit regeringen till handa — de datera sig från tiden omkring slutet af januari månad innevarande år. Ifrågavarande konvention hade då undertecknats af — jag skall icke taga med andra än europeiska länder — Italien, Serbien, Montenegro, Ryssland, Rumänien, Belgien, Portugal, Luxemburg, Schweiz, Danmark, Spanien och Frankrike. Dessutom ha Grek-

Anslag för
Sveriges del-
tagande i ett
internationellt
landtbruks-
institut i Rom.

(Forts.)

land, Nederländerna och Tyskland tillkännagifvit, att de ämna ansluta sig till detta internationella företag. Nu är det naturligtvis möjligt, att åtminstone en del af dessa länder, dock icke alla, undertecknat konventionen på samma sätt som vi, nämligen med förbehåll (tyst eller uttryckligt) om de beviljande myndigheternas medverkan, men detta torde realiter icke ha stort att betyda, ty man får väl utgå ifrån, att man åtminstone i de allra flesta länder haft visshet om, att de beviljande myndigheterna icke skulle undandraga sig att lämna sin medverkan härvidlag. Således ha de allra flesta europeiska och äfven en stor del utoneuropeiska länder antingen redan undertecknat konventionen eller förklarat sig villiga därtill. De som icke undertecknat eller uttalat någon afsikt i den vägen äro England, Österrike, Norge och Turkiet. Hvad England och Österrike beträffar, kan jag icke säga något bestämdt, men det synes mig föga troligt, att dessa länder, hvilka båda hade ombud närvarande vid undertecknandet af slutprotokollet vid institutets första sammanträde, nu skulle undandraga sig att gå med på traktaten. Jag tror icke, att någon anledning finnes till ett dylikt antagande, särskildt icke beträffande Österrike, som ju är grannland till Italien och därigenom kan draga större nytta af institutionen. Hvad Norge beträffar, har jag grundad anledning att tro, att det kommer att lämna sin medverkan till institutet. Vidkommande Turkiet åter kan jag icke säga, huruvida dess intresse för landtbruket kommer att föranleda ett bidrag därifrån till institutet. Det framgår således af hvad man redan vet, att, om Sverige icke här går med, skulle det komma att stå tämligen ensamt bland öfriga europeiska länder. Sverige har ju, såsom vi veta, hittills icke undandragit sig att lämna sin medverkan till det internationella samarbetet på olika områden af mänsklig verksamhet, äfven där sådant föranledt utgifter för staten, kanske drygare än dessa. Jag undrar då, om det vore klokt att speciellt i detta ögonblick undandraga sig ett dylikt samarbete i det här ifrågavarande syftet. Jag vågar därför bedja kammaren taga denna synpunkt i välvilligt öfvervägande vid frågans afgörande. Det är en synpunkt, som äfven framhålles af landtbruksakademien i dess i ärendet afgifna utlåtande, där den nämligen yttrar, att så godt som alla civiliserade stater visat sitt intresse för det ifrågavarande institutet genom att till den förberedande konferensen sända representanter etc., och då somliga af dessa ombud undertecknat traktaten etc., tillstyrker akademien Sveriges deltagande i detta institut o. s. v.

Jag ber att på det lifligaste få förena mig i denna landtbruksakademiens hemställan.

Herr Nyström, Johan Fredrik: Hans excellens herr utrikesministerns yttrande har styrkt mig i den uppfattning, som jag redan från början fick, då jag läste utskottets betänkande. Jag fann det nämligen något egendomligt, att Sverige skulle blifva borta från detta institut, där så godt som hela den öfriga bildade

världen var med. Det kunde hända — såsom äfven framgick af hvad herr utrikesministern yttrade — att till sist Sverige och Turkiet vore de enda stater, som ansåge sig icke böra vara med här. Jag tror dock, att vi icke alltför mycket böra tänka blott på utgiften i detta fall; det finnes äfven ett slags inkomster af ideell natur, som man icke alldeles får förbise. Det kan vara en hederssak ibland att uppträda på ett visst sätt. Hvar och en känner från sitt privata lif, hurusom man ofta af samhällsställning eller af andra förhållanden känner sig pliktig att deltaga i en utgift, äfven om man icke får någon ekonomisk valuta därför. Detsamma tror jag gälla i fråga om staternas förhållanden. Det är icke riktigt att vara borta, där alla andra äro närvarande. Jag tror det därför vara väl så godt och väl så värdefullt att här gifva sitt samtycke till denna obetydliga utgift, i stället för att vägra densamma och därigenom till äfventyrs hos den utländska allmänheten väcka den föreställningen, att Sverige står på samma nivå som Turkiet.

Anslag för Sveriges deltagande i ett internationellt landbruksinstitut i Rom.

(Forts.)

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Då jag varit med om det slut, hvartill utskottet kommit i denna punkt, skall jag be att nu få yttra några ord.

Jag vill då först uttala min förvåning öfver, att i de båda anföranden, som vi nu hört från såväl regeringsbanken som af en ledamot i kammaren, vi icke fått höra ett enda *sakligt* skäl, hvarför Sverige nu skulle deltaga i upprättandet af detta internationella landbruksinstitut. De ärade talarne hafva nämligen uteslutande hållit sig till periferien af saken, talat om Sveriges värdighet m. m. Ja, den hålla vi alla på, och därom äro vi öfverens, men frågan är, huruvida denna synpunkt skall vara det ensamt afgörande i denna sak. När man nu kommer med detta förslag, bör man också besinna, att denna utgift på 5,000 kronor är en utgift, som icke gäller endast för ett år, utan kommer att af oss för en öfverskådlig framtid få vidkännas; dock vill jag säga, att penningfrågan icke är för mig i frågans nuvarande läge det hufvudsakliga. Jag anser nämligen, att vid en sådan förlöpande utgift bör man noga skärskåda saken eller med andra ord särskildt tänka på, hvad som kräfves af Sverige, hvilka fördelar Sverige kan hafva af sitt deltagande och om det möjligen kan i framtiden uppstå några olägenheter för oss.

Här har af den siste talaren sagts, att samtliga stater skulle vara med om saken. Enligt hans excellens utrikesministerns uppgift är det icke ännu fallet. Det *kan* mycket väl inträffa, men ännu är det icke så.

I Kungl. Maj:ts proposition finnes det med några få ord omnämndt, att Sverige haft en delegerad vid den kongress, som hölls i Rom under tiden den 28 maj—8 juni 1905 för att träffa förberedande aftal om detta institut. Det hade varit önskligt, att Kungl. Maj:t i sin proposition hade fäst sig något vid det uttalande, som vårt ombud vid konferensen afgifvit i sin rapport

Anslag för
Sveriges del-
tagande i ett
internationellt
landbruks-
institut i Rom.

(Forts.)

därom. Jag skall emellertid be att få läsa upp några saker ur densamma och vill på förhand säga, att utaf den rapporten har ingen rätt att draga den slutsatsen, att ombudet ställt sig på något sätt likgiltigt för saken, tvärtom, men rapporten är objektivt affattad, och den är också uttömmande. Det står i rapporten bland annat följande: »Vid konferensens öfverläggningar uttalade sig representanter för Tyskland, Österrike-Ungern och Spanien med mycken värme, för att institutet borde vara en representation för jordbrukareassociationerna. I de af jordbrukarne själfva bildade sammanslutningarna komme landthushållningens intressen klarast till synes.»

»Häremot invändes emellertid, att hos regeringarna finnes den största auktoriteten och förmågan att finansiellt uppbära institutet. Institutets medlemmar borde därför vara regeringarnas representanter.»

Det behöfves verkligen förmåga att finansiellt uppbära institutet. Kungl. Maj:ts proposition innehåller icke ett ord om samtliga årskostnaderna härför. Vi hafva alltså fått söka oss andra källor än Kungl. Maj:ts proposition för att kunna hafva någon vägledning beträffande kostnaderna, och då har det blifvit oss tillställt »Tidskrift för Landekonomi», som utgifves i Danmark. Den danske delegerade redogör däri tydligt och klart för sin uppfattning om konferensen, och han är nog välvillig att intaga alla de paragrafer, som konferensen beslöt. Omkostnaderna för detta internationella institut beräknas uppgå till 850,000 francs om året. Däraf skulle 550,000 francs utkrävas af de intresserade staterna. Hur långt komma vi då med våra 5,000 kronor? Staterna skulle indelas i grupper i förhållande till den ställning, som hvarje stat ansåg, att den borde intaga. Det var meningen, att vi skulle tillhöra fjärde klassen och få två röster. Hvarje röstehet representerade ett bidrag af 2,500 francs. Men det står också ett tillägg. Under de första åren af institutets verksamhet skulle bidragen icke utgå med mera än 1,500 francs för hvarje röstehet. Alltså är det gifvet, att det nu begärda bidraget kommer att ökas efter de två åren. Så kommer emellertid både enligt vårt ombuds uppfattning och det danska ombudets utsago det svåra i saken, svårigheten att förhindra, att bestämmanderätten vid konferensen kommer att uteslutande hvilas hos de stora, närbelägna och mest intresserade staterna. Då föreslår vårt ombud följande åtgärd, för att vi icke skulle alldeles försvinna ur räkningen. Det säger: »Skulle emellertid visa sig, att kommittéledamöternas närvaro i Rom ofta påfordras, så synes den enda lämpliga utvägen för de nordiska länderna att minska häraf föranledda kostnader, utan att förlora allt inflytande på institutets ledning, vara att förena sig om en gemensam ledamot.»

Detta låter mycket bra, men jag frågar herrarne i detta nådens år 1906: Tro herrarne, att situationen är lämplig för genomförande af detta förslag? Tro herrarne, att vi tre nordiska länder skulle trifvas i samma klass under samma ledning, som skulle bevaka

våra gemensamma intressen? Jag tror, att det ena landets intresse skulle misstänkas blifva öfvervägande och det andra känna sig tillbakaset. Detta gemensamma ombud har för mig varit en ytterst kraftigt verkande orsak till, att jag icke kunnat vara med om Kungl. Maj:ts förslag.

Beträffande institutets verksamhet se vi, att genast vid konferensens början upptogs intresset af en annan fråga, där äfven större meningsskiljaktighet rådde, nämligen om arten och omfattningen af institutets verksamhet. Det program, som uppställdes, ansågs för vidsträckt. »Detta vidsträckta program» — heter det i rapporten — »kunde i sig inrymma, snart sagt, allt som berörde jordbrukets intressen. Ombudet för 'La société des agriculteurs de France' ansåg, att institutets verksamhet borde vara begränsad till statistiskt arbete, till studier och meddelande af begärda upplysningar. I detta instämde franske ambassadören.» Vidare står det i rapporten: Ännu mer reserveradt uttalade sig den engelske ambassadören. Institutet måste för att få regeringarnas stöd begränsa sin verksamhet till sådana ämnen, i hvilkas behandling regeringarna kunde aktivt deltaga i öfverensstämmelse med sin nationella politik. Under intrycket af dessa förklaringar sökte man vid kongressens förhandlingar rörande dessa frågor att ur institutets program utgallra allt, som kunde anses beröra de enskilda staternas intresse. »Alla de olika förslag om upptagande på institutets program af positiva åtgärder med praktiskt syfte blefvo antingen direkt afslagna eller blott antecknade i protokollet.» »På detta sätt kom det slutligen fastställda programmet för institutets blifvande verksamhet att blifva lika sväfvande som det i förväg uppställda förslaget.» »Det enda fullt tydligt uttalade syftemålet med institutet är, att det skulle insamla statistiska uppgifter och andra upplysningar rörande produktioner af jordbruket.»

Dessa saker innehöll den rapport, som svenska ombudet afgaf. Innehållet af den rapporten finnes icke relateradt i Kungl. Maj:ts proposition i ärendet, emedan det där icke passade i stycke.

Ingen af kammarens ledamöter har ännu hört ett enda sakligt skäl, hvarför Sverige skulle deltaga i omkostnaderna för detta internationella landbruksinstitut. Jag förnekar icke, att det kan komma den dag, då vi vilja och äfven böra vara med, men frågan är för närvarande icke utredd. Därför kunna vi vänta ännu ett år.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nyström, Johan Fredrik: Den siste ärade talaren anmärkte, att ingen anfört några reella skäl, hvarför Sverige skulle vara med om detta företag. Sådana skäl äro dock enligt min tanke redan anförda i den kungl. propositionen i ämnet, och jag vill för att bestyrka detta läsa upp en passus i densamma, som angifver, hvad detta institut skulle ha att göra. Dess verksamhet skulle omfatta bland annat: »Att samla, studera och med korta

Anslag för Sveriges deltagande i ett internationellt landbruksinstitut i Rom.

(Forts.)

*Anslag för
Sveriges del-
tagande i ett
internationellt
landbruks-
institut i Rom.*

(Forts.)

mellanrum offentliggöra statistiska, tekniska och ekonomiska uppgifter rörande jordbruket, handeln med jordbruksprodukter samt prisen å dessa å olika marknader; att sprida kännedom om förekommande nya växtsjukdomar och, om möjligt, medel mot desamma; samt att studera frågor om kooperation, försäkring och kreditväsen på jordbruksområdet samt samla och offentliggöra upplysningar, som i de olika länderna kunna vara till nytta vid behandling af hithörande frågor.» Det är således en hel mängd mycket praktiska uppgifter, som institutet skulle få att syssla med, uppgifter, hvilkas nytta äfven för oss är påtaglig. Och gifvet är, att ett institut med en så vidlyftig apparat och verksamhet ännu icke kan stå i alla sina detaljer fullt färdigt, utan att åtskilligt återstår, innan dess yttre gestalt blifvit fullt fixerad. Det vore orimligt att fordra, att institutet redan skulle stå färdigbildadt. Men då dess uppgift är af den allmänna art, som jag nyss antydt, och af sådan beskaffenhet, att det måste vara både till gagn för Sverige att få del af institutets arbeten och till ära för Sverige att ha där medarbetat och dragit sitt strå till stacken, ser jag intet skäl, hvarför man skulle vägra att lämna den här begärda summan.

Den ärade talaren uttalade också betänkligheter i det hänseendet, att utgiften härvidlag icke torde komma att stanna vid dessa 5,000 kronor. Jag vill då framhålla, att han själf uppgaf, att hela den utgiftssumma, som här skulle fordras af de intresserade staterna, skulle uppgå till, om jag icke missminner mig, 550,000 francs. Däraf skulle vi lämna 5,000 kronor, d. v. s. omkring 7,000 francs eller omkring en åttiondedel af hela summan. Så stor del ungefär utgör ock vår befolkning af hela det civiliserade Europas folkmängd. Då således bidraget tycks vara ställdt i proportion till folkmängden, har man däri en garanti för, att, så länge som samtliga staternas utgifter för saken hållas inom denna gräns af 550,000 francs, kommer icke att af oss kräfvas ökad bidrag.

Jag återkommer till hvad jag yttrade förra gången. Det är dock realiter en mycket viktig sak, att icke folk glömmer bort en, och att man icke får stämpeln af att vara alldeles ur spelet. Det har hänt åtskilligt under den sista tiden, som kunnat gifva utlänningarne en sådan föreställning om Sverige. Man bör ej genom en sådan åtgärd som den här ifrågasatta gifva vatten på den kvarnen, utan vi böra offra något för vår reputation som civiliserad nation.

På dessa grunder ber jag, herr grefve och talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Den föregående ärade talaren har redan bemött hvad som af talaren från statsutskottet yttrades därom, att inga sakliga skäl skulle tala för beviljandet af det nu ifrågavarande anslaget. Till hvad han yttrade ber jag

blott att få lägga, att det är alldeles naturligt, att det program, som i våras framställdes i Rom för det institut, hvarom här är fråga, skulle vara hållet i ganska allmänna ordalag. Det var naturligtvis alltid tanken, att den generalförsamling, som snart kommer att sammanträda och konstituera sig, skulle komma fram med mera positiva, mera direkta förslag. I detta sammanhang vill jag dessutom framhålla, att det i detta program finnes en fråga, som nu för tiden spelar en ofantligt stor roll för jordbruket, nämligen frågan om sjukdomarna bland växter och djur. Man har tänkt sig, att detta internationella institut skulle vara det, som bäst kunde taga upp kampen mot dessa jordbrukets farligaste fiender och bedriva vetenskapliga undersökningar till deras utrotande.

Af dessa skäl anser jag, att statsutskottet gjort sig skyldigt till öfverdrift, då det sagt, att man icke kan tänka sig, att det svenska jordbruket skulle kunna ha någon direkt nytta af detta anslag.

Då jag därtill finner, att det skulle vara mycket sorgligt, om Sverige, kanske ensamt bland de jordbruksidkande nationerna i Europa, skulle komma att stå utom företaget, ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Jag skall icke gå in på den politiska sidan af saken; jag ber blott att få bemöta det enda sakskäl, som jag hittills hört i denna fråga, nämligen hvad den siste ärade talaren nämnde om växtsjukdomarna och deras inverkan på jordbruksnäringen. Det är ledsamt, att landbruksakademiens yttrande af den 17 november 1905 innehåller ett uttalande, att något direkt gagn för jordbruket af Sveriges anslutning till detta företag kan akademien ingalunda finna existera.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermåra gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på afslag å utskottets hemställan och bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 64 af sitt utlåtande n:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Anslag för Sveriges deltagande i ett internationellt landbruksinstitut i Rom.

(Forts.)

*Anslag för
Sveriges del-
tagande i ett
internationellt
landbruks-
institut i Rom.*
(Forts.) .

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 51.

Nej — 54.

Punkten 65.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 66.

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 23 och 24 nästlidne månad bordlagda utlåtanden:

n:o 14, i anledning af väckt motion angående åtgärder mot tobaksförbrukning bland ungdomen, och

n:o 15, i anledning af väckta motioner angående upptagande af skogsvårdsafgifter för trävaror och trämassa, som utföras från riket annorledes än genom skeppning eller å järnväg,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under denna dag första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,40 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.